

ВПЛИВ ОСОБИСТІСНИХ ПЕРЕЖИВАНЬ У ВОЄННИЙ ЧАС НА УЯВЛЕННЯ ПРО МАЙБУТНЄ В ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

Савишена Наталія Євгеніївна

здобувач вищої освіти факультету публічного управління,
соціальних та природничих наук, спеціальності 053 «Психологія»

КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Науковий керівник: Яцюк Марія Валеріївна

ORCID ID: 0000-0002-2393-9964

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології

КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Україна

Актуальність теми, розробка її у науковій вітчизняній та зарубіжній літературі. Відповіді на складні виклики сьогодення і подальший розвиток українського суспільства залежать від реалізації життєвих задумів у різноманітних сферах людського буття, де найголовнішу роль відіграє сформований образ майбутнього, який ґрунтується на багатьох психологічних властивостях і утвореннях, які мають бути достатньо соціально зрілими. Особистість із сформованим образом майбутнього відзначається здатністю до антиципації майбутнього, готовністю планування свого розвитку в контексті можливих обставин, гармонійними стосунками як з власним майбутнім, так й із сьогоденням, що загалом характеризується осмисленням свого життя. Розгортання на території України повномасштабних військових дій призвело до того, що життя кожного громадянина, який проживає у нашій державі, опинилося у смертельній небезпеці, а індивідуальний часовий горизонт планування став гранично короткотерміновим. Незахищеність не лише перед майбутнім, а й перед «тут і зараз» відбивається і на ставленні особистості до майбутнього,

яке описується в термінах невизначеності, непрозорості та непередбачуваності. Саме тому поняття «майбутнє» набуває провідного значення не лише як наукова категорія, а й стає ключовим у повсякденній свідомості.

Уявлення молоді про майбутнє є актуальною проблемою дослідження у розв'язанні таких завдань: розуміння потреб молоді; розробки ефективних освітніх, профорієнтаційних програм і соціальних проєктів, які відповідають потребам молоді; прогнозування соціальних змін.

Проблема образу майбутнього закладена у роботах Т.М. Титаренко [3], І.С. Попович [2], В.Г. Панок [1], в контексті теорії часової перспективи Ф. Зімбардо; теорії особистісних конструктів Дж. Келлі та сучасних дослідженнях науковців [4] та ін.

Мета статті: теоретичне обґрунтування та емпіричне дослідження впливу особистісних переживань у воєнний час на уявлення про майбутнє в осіб юнацького віку.

Виклад основного матеріалу. Теоретичний аналіз проблеми дослідження вказує на те, що образ майбутнього – це світоглядний конструкт, який обумовлює мотивацію, поведінку та особливості світобачення особистості. Формується в результаті взаємодії індивідуальних, соціальних та культурних факторів у певному історичному контексті життя суб'єкта.

Уявлення української молоді про майбутнє – це мозаїка з мрій, страхів, надій та прагнень, сформована під впливом складних історичних подій, сучасних викликів війни та особистих досвідів. У ході напівструктурованого психологічного інтерв'ю респонденти, 100 студентів Вінницьких університетів, які взяли участь в опитуванні, вказали своє бачення майбутнього.

Незважаючи на всю різноманітність, можна виділити кілька загальних тенденцій в уявленнях української молоді про майбутнє:

- 1) Бажання жити в демократичній країні: більшість молоді прагне жити в країні, де панують закон і порядок, де поважаються права людини і де є можливість для самореалізації.
- 2) Прагнення до європейської інтеграції: українська молодь бачить майбутнє України в Європейському Союзі.
- 3) Готовність до змін: молодь більш відкрита до змін і готова приймати нові виклики.
- 4) Патріотизм і національна свідомість: для багатьох молодих українців важлива ідентичність і збереження національних цінностей.
- 5) Бажання мати стабільну роботу і високий рівень життя: як і молодь у всьому світі, українські молоді люди прагнуть мати гарну роботу і забезпечити собі гідне життя.

Повномасштабна війна в Україні кардинально змінила уявлення молоді про майбутнє. Це призвело до зростання тривожності, невизначеності та пошуку нових сенсів життя. Разом з тим, війна об'єднала українців і зміцнила їхню віру в майбутнє.

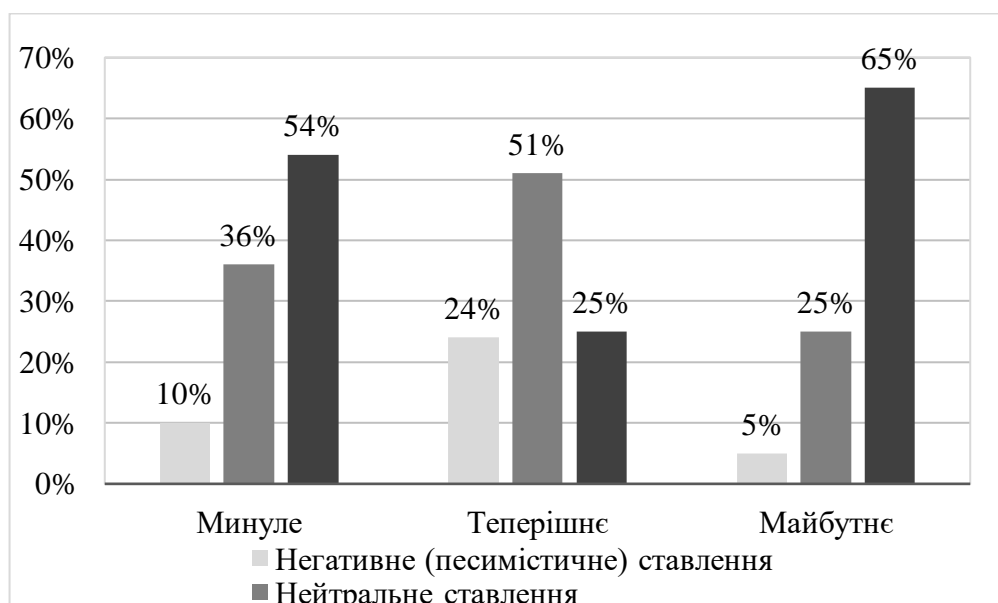
Молодь в Україні стикається з багатьма викликами:

- 1) Високий рівень безробіття: особливо гостро ця проблема стоїть для студентів.
- 2) Корупція, що перешкоджає розвитку країни й обмежує можливості молодих людей.
- 3) Низький рівень життя: багато молодих людей не можуть дозволити собі жити самостійно і змушені залишатися з батьками.
- 4) Відсутність перспектив: молодь часто відчуває, що в Україні немає перспектив для розвитку.

Уявлення про майбутнє в українській молоді в умовах війни має свої особливості, оскільки війна суттєво впливає на їхнє життя, цінності та амбіції. За допомогою Кольорового тесту ставлень Є.Ф. Бажина, О.М. Еткінда та контент-аналізу психологічного інтерв'ю нами виділені такі

особливості впливу особистісних переживань на уявлення про майбутнє у юнаків та дівчат (Рис. 1).

Рисунок 1

Розподіл ставлень юнацької молоді до майбутнього (N=100)

Ось кілька ключових аспектів:

Патріотизм і згуртованість є проявами позитивного, оптимістичного майбутнього, на що вказують 65 % опитаних. В умовах війни молодь проявляє високий рівень патріотизму та готовності допомагати своїй країні. Серед багатьох молодих людей з'являється бажання брати активну участь у волонтерських ініціативах, підтримувати армію та допомагати постраждалим. В умовах війни молодь часто стає однією з основних сил у підтримці постраждалих від конфлікту. Досвід спільної боротьби та підтримки один одного формує нову ідентичність та цінності. Молоді люди дедалі більше усвідомлюють значення соціальної справедливості. Багато молодих людей, незважаючи на складнощі, прагнуть до змін і покращення своєї країни. Вони проявляють зацікавленість в активній участі в громадському житті та пошуку рішень для відновлення країни під час війни.

В той самий час, песимізм і занепокоєння щодо актуального часу виражений у 24 % опитаних і лише у 5 % щодо прогнозів майбутнього. Чимало молодих людей відчувають тривогу та невпевненість у

майбутньому через війну, яка безпосередньо впливає на їхню безпеку, можливості навчання та працевлаштування, що в свою чергу підсилює песимістичні настрої молоді.

Негативне песимістичне ставлення юнаків до прогнозів війни, на нашу думку, проявляється через різні аспекти, сформовані травматичним досвідом війни, економічними труднощами та соціальними змінами. Ось кілька основних рис такого ставлення, які ми виділили у відповідях респондентів:

1. *Втрата і травма:* 20 % юнаків та дівчат, які взяли участь в опитуванні, пережили втрату близьких, друзів або зміни в житті через війну. Це призвело до переживання гіркоти втрат, тому мрії про мирне життя можуть здаватися ілюзорними або недосяжними.
2. *Сум за втраченими можливостями:* в умовах війни юнаки можуть відчувати, що вони втратили можливості для освіти і розвитку, які були доступні раніше. Це може викликати почуття безнадійності і розчарування.
3. *Сарказм щодо «доброго старого часу»* вказує на те, що молодь використовує іронію в своїх висловлюваннях про минуле, що відображає їхню незадоволеність і віру в те, що раніше було краще, але тепер стало недоступним.
4. *Погляди на старше покоління:* деякі юнаки та дівчата звинувачували попередні покоління в тому, що вони не змогли запобігти війні або у відсутності ефективних дій для покращення ситуації в країні, що викликало негативні емоції та впливало на погіршення взаємостосунків із дорослими.
5. *Відчуття ізоляції:* 24 % респондентів почуваються ізольованими в своїх переживаннях і емоціях, що призводить до песимістичного ставлення до життя, адже здається, що їхній досвід не розуміють або ігнорують.
6. *Сумніви щодо майбутнього* властиві 5 % - 30 % опитаних, негативний вплив яких вбачаємо у відчутті безвиході.

7. *Негативна самоідентифікація:* війна та її наслідки можуть впливати на самооцінку молоді, змушуючи їх бачити себе в негативному світлі. Вони відчують себе жертвами обставин, що впливає на їхнє ставлення до власного минулого.

Таке песимістичне ставлення до минулого відображає складні почуття і переживання, які супроводжують життя у воєнній дійсності, і може мати серйозні наслідки для ментального здоров'я та загального добробуту молоді у майбутньому.

Висновки. Опитування молоді в умовах війни виявило складну картину їхніх поглядів на майбутнє. З одного боку, війна сприяла зростанню патріотизму, згуртованості та бажанню допомагати своїй країні. Молодь активно включається у волонтерську діяльність, підтримує армію та демонструє високий рівень соціальної відповідальності. Ці позитивні зміни формують нову ідентичність та цінності, зміцнюючи громадянське суспільство.

З іншого боку, війна призвела до значного погіршення психологічного стану молоді. Травматичний досвід, втрати, економічні труднощі та соціальна нестабільність сприяють поширенню песимістичних настроїв, тривоги та відчуття безвиході. Молодь часто відчуває себе ізольованою у своїх переживаннях, сумнівається у своєму майбутньому та критично ставиться до попередніх поколінь.

Отож, юнацькій молоді властиві: двоїстість почуттів: молодь одночасно відчуває патріотизм і песимізм, згуртованість і ізоляцію; вплив травми; соціальну відповідальність; потребу у психологічній та соціальній підтримці для подолання наслідків війни.

Список використаної літератури

1. Панок В.Г., Рудь Г.В. Психологія життєвого шляху особистості. – К.: Ніка-Центр, 2006. - с. 280

2. Попович І.С. (2016). Конструювання особистістю моделі очікуваного майбутнього. Теорія і практика сучасної психології, № 2, С. 94-102
3. Як будувати власне майбутнє: життєві завдання особистості : [науков. моногр.] / [Т.М. Титаренко, О.Г. Злобіна, Л.А. Лепіхова та ін.] ; за наук. ред. Т. М. Титаренко ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. – 512 с.
4. Overchuk, V., Liashch, M., Yatsiuk, O., Ihnatovych, O., & Maliar, O. Ways of Ensuring, Forming and Adjusting the Psychological Security of the Personality (Corrective Aspect of Sports Activities). Journal for Reattach Therapy and Developmental Diversities. ISSN: 2589-7799/2023 May; 6(5s): 376-385.

АДАПТАЦІЯ ВИМУШЕНИХ МІГРАНТОК ЗА КОРДОНОМ

Саврань Анна Андріївна

здобувач вищої освіти факультету публічного управління,
соціальних та природничих наук, спеціальності 053 «Психологія»

КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Науковий керівник: Пилявець Наталія Ігорівна

ORCID ID: 0009-0001-6292-1660

доктор філософії з психології, старший викладач кафедри психології

КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Україна

Актуальність теми, розробка її у науковій вітчизняній та зарубіжній літературі. Соціально-психологічна адаптація вимушених мігранток, які покинули Україну через війну, є складним і багатограним процесом. Військовий конфлікт спричиняє психологічні травми, які